

Литвин Вікторія,

кандидат юридичних наук,

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем управління правоохоронною діяльністю та її психологічного супроводження навчально-наукового інституту післядипломної освіти, Національна академія внутрішніх справ

СОЦІАЛЬНА РЕІНТЕГРАЦІЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІСЛЯ ПСИХОТРАВМУЮЧИХ ПОДІЙ: ПОНЯТТЯ ТА ЕТАПИ

Національна поліція України з 2022 року, як складова сектору безпеки й оборони, активно долучається до захисту незалежності країни у складі об'єднаних штурмових бригад, загонів, батальйонів. Боронити державу на передовій виявили бажання співробітники оперативних та слідчих підрозділів, дільничні офіцери поліції, спецпризначенці. Усі добровольці перед дислокацією проходять професійне навчання та стройовий вишкіл, що допомагає на практиці зрозуміти та відпрацювати основи ведення бойових дій.

Нажаль, бойові зіткнення майже завжди призводять до психологічної травматизації та фізичних ушкоджень, які потребують тривалої реабілітації та залучення низки фахівців різних спеціальностей. Також, в першу чергу, реабілітації підлягають правоохоронці, які перебували в полоні та зазнавали тортур. По завершенню реабілітації поліцейські, як ветерани намагаються повернутись до цивільного життя, яке передувало військовим діям, або ж повертаються виконувати бойові завдання.

Відповідно до даних Національного інституту стратегічних досліджень від 20 % до 40 % військових сил, які захищають країну на полі бою, потребують психологічної допомоги.¹ Така допомога полягає не тільки в курації та підтримці ментального здоров'я, а й в реалізації механізмів соціальної реінтеграції. Саме останній спосіб повернути бійця до цивільного життя потребує впровадження з боку держави ряду загальнообов'язкових заходів з підтримки у різних сферах його соціальних взаємовідносин.

Соціальна реінтеграція є поступовим тривалим процесом повернення бійця до звичайного поза службою життя. Держава зобов'язується провести ряд заходів, які дозволять поліцейському реалізуватись в певних сферах життєдіяльності. Окрім цього, держава долучається до надання безоплатної матеріальної та нематеріальної допомоги в разі потреби, а також залучення спонсорів та донорів, які зацікавлені в цьому.

¹ <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-mentalnoho-zdorovya-v-chasy-viyny>

Основними етапи соціальної реінтеграції мають бути:

1. підготовчий (індивідуальний рівень). Ветеран має отримати належну медичну та психологічну допомогу. Психологічна підтримка має відбуватись у формі терапії та консультацій, які можуть проводити індивідуально та в групі. Важливою є інформаційна підтримка. Поліцейський має розуміти з якими труднощами він може зіштовхнутись на етапах соціалізації та як на них реагувати.

По завершенню реабілітації необхідно, щоб ветеран визначився у якій сфері трудових відносин він бажає реалізуватись та пройти відповідне навчання. На цьому етапі влада має розробити та створити умови відповідної професійної підготовки. До них відносимо: профорієнтаційні заходи, безкоштовне навчання, пільгові умови вступу, можливість закордонного навчання з спеціальними програмами, пошук роботи.

2. основний (міжособистісний рівень та рівень спільноти). Ветеран повертається до сім'ї, близьких та друзів. Уявлення про війну можуть в них різнитись, тому психологічна робота має проводитись як з самим ветераном, так і з його найближчим оточенням. Варто залучати соціальних психологів, дитячих психологів, психологів-сексологів, медичних психологів. Визначені фахівці спрямовуватимуть свої сили на надання підтримки подружжям, які зазнали кризи та напруження.

На рівні спільноти ветерана потрібно підтримати на етапі працевлаштування та періоду його адаптації до нових робочих процесів та культурних змін. Ветеран повинен отримувати безкоштовну юридичну допомогу, щоб реалізувати усі свої права. Не виключається і фінансова допомога, коли боєць в процесі адаптації до нових умов життя не може повністю реалізувати свій трудовий потенціал і заробляти достатньо коштів.

3. заключний (моніторинг). Держава має сформувати всі умови для реінтеграції та здійснювати постійний моніторинг успішності їх реалізації. Вона має гарантувати пільги та розробити заходи соціального захисту, а в разі утиску гарантій - терміново їх відновити.

До прикладу, дані опитування Міжнародної організації з міграції (МОМ) у листопаді 2023 року вказують на те, що держава третій рік активно працює в цьому напрямку, але відсутність грамотної інформаційної політики зводить ці зусилля до мінімуму. За результатами опитування 593 респондентів стало відомо, що з них 8,3 % не мали інформації про можливість користуватись пільгами на комунальні послуги; 18,8 % не були проінформовані про можливість

отримати гранти для навчання та працевлаштування; 11,0 % не знали, що можуть претендувати на часткове працевлаштування за фахом².

Одним способом вирішення цієї проблеми є фінансування ЗМІ та преси для розповсюдження інформації, яка містить: контакти кризових центрів, служб соціального захисту, роботодавців, юридичних організацій, медичних закладів та гарячих ліній допомоги. Єдиний розроблений дієвий алгоритм реакції на звернення ветеранів, у будь-яку з перелічених структур, дозволить акумулювати всі потенціали та надати якісну допомогу і не допустити повторну травматизацію й розчарування.

Як висновок, варто сказати, що Україна може переймати позитивний досвід соціальної реінтеграції країн, які вже переживають повоєнних часів та мають напрацьований досвід опіки над представниками сил безпеки й оборони. При соціальній реінтеграції варто враховувати всі можливі ризики та бути готовим, що цей процес тривалий та може повертатись до початкового рівня, що вимагатиме залучення нових резервів.

Список використаних джерел:

1. Підтримка ментального здоров'я в часи війни URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-mentalnoho-zdorovya-v-chasy-viyny>
2. Соціальна реінтеграція ветеранів в Україні. Підсумковий аналітичний звіт з акцентом на інклюзивність ветеранів як вразливої категорії населення і роль, яку ветеранські організації можуть відігравати у забезпеченні інклюзивності URL: https://ukraine.iom.int/sites/g/files/tmzbd11861/files/documents/2024-01/veterans-social_reintegration_ukr.pdf